

הַלְבוֹת שִׁשָּׁת סִימָן רֶנֶּ

רנ הכנת הסעודות לַשַׁבָּת, ובו ב' סעיפים:

א (א) [א] (א) *אֵי־שָׁמַיִם בַּבֶּקֶר (ב) פִּיּוֹם נִשְׁאִי לַהֲכִין צִרְכֵי שַׁבָּת. בְּרֹאפֶלּוֹ יֵשׁ לוֹ כַּמָּה עֲבָדִים

פאר הייט

(ח) יִשְׁכִּיָּם. וְיִתֵּר טוֹב לְקִנּוּת בָּיִת ו' מִבָּיִת ה'. וַיֹּאמֶר צֶל כָּל דְּבַר שְׁקוּנָה:
זֶהוּ לְכָבוֹד שְׂפָת, כְּתָבִים. וּמִצֻּחַ לְהִכִּין צִרְכֵּי־שִׁבְת מִתְּד בְּשִׁבְתָּא פִי גַם

משנה ברורה

[illegible]

תחלל בצבור ולא ימצא אחריו מה קנות לפרושי שבח¹⁴ ונוקב הקפלה כנה קריאת שמע משמע דהיא מקדש, לא נהיך כלל, דאף דשבת הוא מקדש, יום המנוחים השמיים האי דיקא, ונרדף טעמא: ואפשר לומר שסובר דכיון דפסוקין שהיו רץ לפרושי שבת ולא בבקר, וכמו שפרש בהנהגה אשרי, צדן שם, ונרדב לפרושי מנהג של צרכי שבת, ואין לומר דהיה לו לרדף כיון שצדן שם ששבת סעיף יב: אכל יד לחרות, דהיי דשם מנהג בהרצאה, לא שפירושו מסתדק בן שלם איק: והנה לפי זה גם כן דמנהגת אשרי, שם גסרין אינו מברר,

שער הציון

(6) טַגְוֵאבִּרְהֶם בִּשְׁם סִדְרֵיהֶם. וְהָא שְׂפָתָם הִמְגִּיר אֲבָרְהָם אֶחָדֶּהָ 'קְלִמִּיר מִשְׁכִּיחַ', אֵין רוֹצֶה לִּזְכֹּר שְׁעָלֵינוּ עֲרִיף לְכַשֵּׁל. דְּאִם־כֵּן סוֹתֵר אֶת עֲצָמוֹ; עַם זֶה לִּיחָא פִּסְדֵּר־הֵינִי, דְּשֵׁם מִיכָן קִהְיָא דְּאִפְלוּ בְּשִׁבְלִי מִצָּה עוֹבְרָת אֵין לְכַשֵּׁל תַּלְמִיד הוֹרָה דְּרַבִּים. אֲלֵא הִפְתָּה דְּהַפְלִי־בִיחַי שְׂרֹדָה לְכַנֵּס בְּחוּף הַיְשִׁיבָה וְאֵין לוֹ בְּכִיתוֹ מִי שִׁיכֵן עֲבוּרוֹ, אִיזִי לוֹ לְכַנֵּס. דְּהוּי לֵה דְּבֵר שְׂאִין לוֹ קִבְּבָה, אֲבָל לְהֵרֵב הַלּוּמֵד עִמָּהֶם לֹא שִׁיךְ זֶה: (3) מִגְוֵאבִּרְהֶם וְשִׂיא: (4) (7) מִגְוֵאבִּרְהֶם: (8) אִזִּיר וְדִרְכֵי־מִשָּׁה בִּיחָא וּמִגְוֵאבִּרְהֶם וְשִׂיא: (1) חִירָאֲדִם, וְכֵן מִשְׁמַע בְּאַלְהֵי רַבָּה: (1) מִגְוֵאבִּרְהֶם: (2) אֲלֵהִי רַבָּה. וּבִשְׁלֹחַן־שְׁלֹמֹה מִשְׁמַע דְּעֵצִים הַשְׁעִימָה הֵיא מִצָּה(1):

שיעורי תשובה

[א] ישמים. עין בה"ט. וכתב בר"י שאם הוא דבר שאולי לא ימצא ביום ו' והדבר לצורך ענין שפסח, יותר טוב לקנותו ביום ה' מלבסל המצצה, כמ' הפשוט במקום

פֶּאֶר הַלֵּכָה

[illegible]

הלכות שבת סימן רנ

ביאורים ומוספים

סימן רנ

הכנת הסעודות לשבת

[משנ"ב ס"ק א]

והיה פ"מ הששי והשביעי (וכו'), אף הנה על שבת תהיה מיד (בבב"ב) וכו', א"ת שער קצו"ב) וכו', ולא ימצא לקנות אחר התפילה (וכו') אסור לשלוח תפילין קדם שיתפיל, ש"ד תפילין (היא).

(1) בגדר מצות 'והכינו', ביאר הגר"י קרליץ (חוט שני ח"א פ"ד ס"ק א) שיש בה שני ענינים. א. לדאוג שיהיו מוכנים בשבילו צרכי שבת. ב. להתעסק בעצמו בהכנת לשבת, שאין הטירחה רק אמצעי לכך שיהיו מוכנים צרכי השבת, אלא יש מצוה בעצם ההתעסקות בהכנת לשבת, שבכך שטורח בעבודה הוא מכבד אותה.

(2) דין זה שצריך להשכים בבוקר, דעת הגר"י קרליץ (שם) שנאמר דוקא על מי שמוטל עליו להכין את צרכי השבת, אבל מי שאין מוטל עליו להכין את צרכי השבת, אף שצריך לעשות איזה דבר בהכנת לכבוד שבת וכללל, מ"מ אינו חייב להשכים בבוקר לשם כך.

(3) ואף שצריך אדם למעט בערב שבת מלימודו לצורך הכנת צרכי השבת, כמבואר ברמ"א לקמן (סי' רנא ס"ב), כתב במשנ"ב לקמן (שם ס"ק ח), שלעבור על הפרשה עם פירוש רש"י נחשב דבר שיש לו קצבה, ואין חשש שימשך בזה.

(4) אמנם לגבי קניית צרכי סעודת שבת בערב שבת, כתב לעיל (סי' פט ס"ק לו) שמותר לקנותם קודם תפילת שחרית, משום שהכנת אלו נחשבות הפצי שמים, ולא חילק שם שהיו דוקא באופן שלא ימצא לקנות אחרי התפילה.

(5) וכן לענין הכנות לסעודת יום טוב, כתב לקמן (סי' תקכט ס"ק יד) שנאמרים ביום טוב לבוא לבית הכנסת, כדי שיוכלו לטרוח קודם התפילה לצורך סעודת יום טוב, וראה מה שכתב עוד שם.

[משנ"ב ס"ק ב]

שהוא מנכר יותר שהיה לכבוד שבת (וכו'), כל מה שיכול להקדים התפילה ביום חמישי, ע"פ (וכו'), כי הדבור הוא פועל התפילה בקדושה (וכו'), מזהה היא להתפלל שיוסיף גם ביום השמיני (וכו'), מזהה לטעם מקל תבשיל בערב שבת (וכו') כדי להקנות נפח בהג'.

(6) ואף שיש טירחה גדולה יותר לקנות בערב שבת, כתב הערוך השלחן (ס"ב) שמ"מ מצוה לקנות בערב שבת.

וכן כשאופה לכבוד שבת, כתב בבית הל' לעיל (סי' רמב ס"א ד"ה והוא) שיאפה ביום שיש, וכמו שמדמו בפסוק 'והיה ביום הששי והכינו את אשר יביאו וגו' את אשר תאפו אפו' וגו', שמשמע שיש לאפות בערב שבת לכבוד השבת.

ולכן אם אופים ומבשלים בפעם אחת לבמה שבתות ומקפידים את המאכלים, דעת הגר"י קרליץ (חוט שני ח"א פ"ד ס"ק א) שאין מקיימים בזה בראוי את מצות 'והכינו את אשר יביאו', וכל שכן אם קונים מאכלים מוכנים, שממעינים בזה את כבוד השבת, שהרי יש לטרוח לצורך הכנת מאכלי השבת. והוסיף שם (פ"ב ס"ק א) שמ"מ החכם עיניו בראשו, ויש לדון כל מקרה לגופו ולפי הענין.

ואף שלענין תענית שני וחמישי שגזרו על הציבור בעת עצירת גשמים, משמע במשנ"ב לקמן (סי' תקעה ס"ק יג) שאפשר לקנות לצורך השבת כבר מיום חמישי (כמבואר בשו"ע (שם ס"ד) שפותחים את החנויות ביום חמישי כל היום כדי שיקנו צרכי שבת, וכתב במשנ"ב שם, שהיו דוקא את החנויות שמוכרות אוכל, ולא

את החנויות שמוכרות שתיה, כיון ששתיה אפשר לקנות גם בערב שבת. ביאר הפמ"ג (א"א ס"ק א) ששם מדובר בדברים שצריכים הכנה מרובה, כגון בשר שצריך למולחו (וכמו שכתב המשנ"ב כאן). אבל דברים שאינם צריכים הכנה מרובה יש לקנות ביום שיש.

(7) וכן מי שידע שלא יוכל להכין בערב שבת מחמת אונס, ואין לו אדם אחר שיטרוח עבורו, כתב בספרו נדחי ישראל (פ"ז ס"ק א) שחייב כבר מאמצע השבת להקדים לקנות את צרכי השבת.

(8) וכמו שביאר המחצה"ש (ס"ק א), שעל ידי הדיבור חלה קדושת שבת על אותו ענין.

(9) ואף שזמן בין השמשות דינו כשבת, וההכנה לצורך השבת צריכה להיות קודם השבת, ביארו התורת שבת (ס"ק ב) והערוך השלחן (ס"א), שכונת המג"א שצריך להוסיף קצת בהכנות אף סמוך לערב.

(10) ושכרו של הטעם מתבשילי השבת בערב שבת, כתב המחזור ויטרי (תפילת מוסף של שבת סי' קצא) שמאריכים לו ימיו ושנותיו.

(11) תעוד הוסיף בטעם הדבר במחזור ויטרי (שם), כדי שלא יבוא לידי כעס על בני ביתו בגלל הקדחת התבשיל, שהרי כתוב בפסוק שטעם הדלקת הנר בשבת הוא משום 'וידעת כי שלום אהלך' (איוב ה' ד). וכל שכן שבענין זה של הקדחת התבשיל צריך להזהר שלא לבא לידי כעס. ובמשנ"ב להלן (ס"ק ה) הביא שהספר למד מפסוק זה שיש להשהות את הסכין לכבוד שבת.

וגם מי שמתענה בערב שבת, כתב הפמ"ג (א"א ס"ק א) שיכול לטעום את התבשיל ולפולט, וכמו שמבואר בשו"ע לקמן (סי' תקסו ס"א). [ומבואר במשנ"ב שם (ס"ק ו), שאף לדעת הרמ"א שאוסר לטעום בתענית ציבור, יש אופנים שהתירו לטעום לצורך הלילה].

וגם בערב 'שבת חזון' שאין היתר לאכול תבשיל של בשר, כתבו בשו"ת התעודות תשובה (ח"ב סי' קסט) ובילקוט הגרשוני (הגר"ג שטון) שיכול לטעום מתבשילי השבת ולפולט. מאידך, בשו"ת אור לציון (ח"ג סי' כו תשובה ד) כתב, שהרגיל בטעימת התבשיל כל ערב שבת, מותר לו לטעום ולבלוע גם בערב שבת זו, כיון שכונתו היא רק לטעמיה חיים זכו, וכן דעת הגר"ש וואנר (קובץ מבית לוי ח"ג עמ' מט) שאם יש צורך בטעימת תבשילי הבשר קודם השבת, מותר לטעום מעט כפי הצורך, שאין זה בכלל טעימה האסורה משום שמוחה.

[שעה"צ ס"ק ח]

ובש"ס שלמה משמע דפסוק השפיקה היא קצו"ב.

(12) ולענין אם צריך לברך על טעימה זו, כתב הכף החיים (סי' רי ס"ק ב) שצריך לברך, כיון שבדאי מתכוין לאכול.

[בית הל' ד"ה ישכים]

הוא סבב"ב (13) וכו', ולא ימצא אסור קד מה לקנות לצרכי שבת.

(13) והוסיף לקמן (סי' רצא ס"ק א), שהסמיכו דין זה על הפסוק 'ויאמר משה אכלוהו 'היום' כי שבת 'היום' לה', 'היום' לא תמצאוהו בשדה' (שמות טז כה), ששלוש פעמים נכתב 'היום' בפסוק זה כנגד ג' סעודות בשבת.

(14) ומשמעות דבריו שאם ע"י התעסקות בצרכי השבת, יפסיד לא רק תפילה בציבור אלא אף יעבור זמן תפילה, מוטל עליו להתפלל תחילה. ואם ע"י שיקנה צרכי שבת קודם התפילה יספיק את זמן תפילה רק אם יאמר פסוקי דזמרה בדילוג, דהיינו 'צורך שאמר' 'אשרי' וישתבח' וכדלעיל (סי' נב ס"ק ו). כתב הקצות השלחן (סי' ע בדה"ש ס"ק יא) שמסתבר שרשאי לקנות קודם התפילה, וידלג לאחר מכן בפסוקי דזמרה.

